

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 24435/2024
25.12.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Јелице Бојанић Керкез, председника већа, Радославе Мађаров и Јасмине Симовић, чланова већа, у парници тужиље АА из ..., чији је пуномоћник Слободан Кремењак, адвокат из ..., против тужених „Mondo Inc“ д.о.о. Београд и ББ из ..., чији је заједнички пуномоћник Александар Петровић, адвокат из ..., ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужених изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду ГжЗ 28/24 од 31.07.2024. године, у седници одржаној 25.12.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужених изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду ГжЗ 28/24 од 31.07.2024. године.

ОДБИЈА СЕ као неоснован захтев тужиље за накнаду трошкова ревизијског поступка.

Образложење

Пресудом Апелационог суда у Београду ГжЗ 28/24 од 31.07.2024. године, донетом на основу одржане расправе пред другостепеним судом, ставом првим изреке, одбијена је као неоснована жалба тужених и потврђена пресуда Вишег суда у Београду ПЗ 699/22 од 11.10.2023. године у ставу другом изреке, којим је друготужени ББ као одговорни уредник дневних новина „Куир“ обавезан да објави увод и изреку ове пресуде, без било каквог коментара и одлагања о свом трошку, најкасније у другом наредном броју дневних новина „Куир“ од дана правноснажности, под претњом новчаног кажњавања. Ставом другим изреке, преиначена је пресуда Вишег суда у Београду ПЗ 699/22 од 11.10.2023. године у ставу првом изреке, тако што је делимично усвојен тужбени захтев и обавезани тужени „Mondo Inc“ д.о.о. Београд као издавач медија „Куир“ и тужени ББ, као одговорни уредник штампаног издања дневних новина „Куир“ и електронског издања медија „kurig.rs“ да тужиљи АА на име накнаде нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због повреде части солидарно исплате 80.000,00 динара са законском затезном каматом од 11.10.2023. године до исплате, а одбијен као неоснован тужбени захтев у делу којим је тужиља тражила да се тужени обавезу да јој по истом основу исплате износ од још 70.000,00 динара са законском затезном каматом од пресуђења 31.07.2024. године до исплате. Ставом

трећим изреке, преиначено је решење о трошковима парничног поступка садржано у четвртном ставу изреке првостепене пресуде, тако што су тужени обавезани да тужиљи на име трошкова парничног поступка солидарно исплате 186.050,00 динара са законском затезном каматом од извршности пресуде до исплате. Ставом четвртим изреке, одбијени су захтеви тужиље и тужених за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужени су благовремено изјавили ревизију због битних повреда одредаба парничног поступка, погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права, уз напомену да предлажу да се о ревизији одлучи као о посебној по члану 404. ЗПП за случај уколико суд нађе да она није дозвољена по члану 126. Закона о јавном информисању и медијима.

Тужиља је поднела одговор на ревизију.

Ревизија је дозвољена у смислу члана 126. Закона о јавном информисању и медијима („Службени гласник РС“ бр. 83/2014 ... 12/2016), па је Врховни суд испитао побијану пресуду у складу са одредбом члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ бр. 72/11 ... 10/23) и утврдио да је ревизија неоснована.

У поступку доношења побијане пресуде није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни суд пази по службеној дужности. Нема ни релативно битне повреде одредаба поступка из члана 374. став 1. ЗПП на коју је ревизијом указано, пошто су расправљане све чињенице на којима је заснован тужбени захтев. По одредби члана 199. став 2. ЗПП суд може дозволити преиначење тужбе без пристанка туженог ако сматра да је то целисходно за коначно решење односа међу странкама. Одредбом члана 360. став 3. ЗПП прописано је да се правноснажност пресуде везује за чињенично стање утврђено до закључења главне расправе.

Према утврђеном чињеничном стању, првотужени је правни следбеник „Adria Media Group“ д.о.о. Београд оснивача медија „Курир“, а друготужени главни и одговорни уредник штампаног и електронског издања тог медија у време објављивања информације и пресуђења. Тужиља је у време објављивања спорних информација била предавач на ... факултету Универзитета у ..., на предмету Дана ...2019. године на одржаној трибини „Зашто је важна академска честитост“ студент ВВ се обратио тужиљи речима да је скандалозно што она говори на тему због које је организована трибина, пошто је студенте вређала и избацивала из кабинета, а из његове генерације је било студената који су јавно говорили да је одређеним колегама уписивала оцене у кабинету без испитног рока, без полагања, што је све само не академски честито. По захтеву тужиље од 02.04.2019. године дисциплинска комисија ... факултета Универзитета у ... донела је одлуку 25.04.2019. године да је студент ВВ починио лакшу дисциплинску повреду и изрекла му меру строгог укора. Због исте радње, одлуком декана ... факултета од 01.11.2019. године студент ВВ је оглашен одговорним за повреду чланова 8. и 12. Кодекса професионалне етике Универзитета у ... и изречена му је мера јавне опомене. Везано за исти догађај, студент ВВ је 12.04.2019. године поднео Етичкој комисији ... факултета захтев за утврђење повреде Кодекса професионалне етике у вези плагијаризма и повреде ауторског права против тужиље.

Тужилца је одговорила да је при преводу дванаестог издања уџбеника аутора ГГ „ДД“ унела измене, због раније забележених грешака из деветог издања, да је са докторантом ЂЂ водила рачуна да се грешке не понове, а да је у коначно завршеном преводу дванаестог издања у журби направљен велики превид, који је недавно исправљен. Етичка комисија је нашла да је тужилца поступала несавесно и непрофесионално, да је приликом превођења уџбеника „ДД“ аутора ГГ неакадемски понашала и да би јој требали изрећи меру јавне опомене. Одлуком Наставно-научног већа од 08.10.2020. године утврђено је неакадемско понашање тужилце из члана 22. Кодекса професионалне етике Универзитета у Декан ... факултета је донео одлуку којом је изречена мера јавне опомене тужилци, редовном професору ... факултета у Решењем Одбора за професионалну етику одбачена је жалба тужилце изјављена против одлуке декана факултета, на основу чега је одлука постала коначна и правноснажна.

Дана ...2019. године у штампаном издању дневних новина „Курир“ објављен је текст под насловом „ПЛАГИЈАТОРКА АА ПОКРАЛА МРТВОГ КОЛЕГУ“, као и текст на страни 6. и 7, а истог дана на интернет порталу „kurir.rs“ објављен је сличан текст са насловом „ПЛАГИЈАТОРКА! ПРОФЕСОРКА АА ПОКРАЛА МРТВОГ КОЛЕГУ: велика афера тресе ... факултет“, у ком тексту је наведено: „Груба злоупотреба. Наиме, Етичка комисија утврдила је да се до прошле године у оквиру предмета ... користио превод истоименог уџбеника аутора ГГ, у чијем предговору је било наведено да је првих једанаест поглавља превео ЕЕ, а наредних десет АА. Двоје професора су и редактори уџбеника. Међутим, почетком године објављено је допуњено издање истог уџбеника, из ког је избачен ЕЕ као преводилац и редактор. Изостао је предговор преводиоца, па недостаје информација о томе које су то делове превеле АА и ЂЂ. Све то указује да је дошло до грубе злоупотребе превода преминулог ЕЕ, што је окарактерисано као плагијат ... Захтев за утврђивање плагијата поднео је студент ВВ, који је доставио чврсте и утемељене доказе ... – ако имате у виду чињеницу да се ради о готово идентичним уџбеницима – у већини случајева промењен је само редослед речи у реченици и коришћени су синоними, нпр. међународна трговина – међународна размена, при чему је у неким деловима уџбеника преклапање између 60 и 70% - очекујем да ће факултет изрећи најстрожу казну, као једину могућу, за госпођу АА, а то је јавна осуда и удаљавање са факултета – наводи ВВ... ВВ открива да су, након што је открио аферу, покушали да га дискредитују, па и лажним оптужбама да је на трибини, како каже, АА оптужио да „продаје испите у кабинету“ или да је „симулирао стављање новца у џеп“. Међутим, оптужбе су пале у воду након што је приказан снимак са те трибине ... АА није била расположена да коментарише како је из уџбеника „нестао“ колега ЕЕ ... једино горе од плагијата је лажна оптужба за плагијат – казала је она за „Курир“. Након тог чланка од 16.07.2020. до 04.02.2021. године новине су објавиле још девет текстова, који обрађују исту тему, а чијом садржином је јавност информисана о начину рада органа ... факултета у вези са догађајем. Последњи текст објављен је са насловом „ПОБЕДА КУРИРА И ВВ! КАЖЊЕНА: плагијаторка АА избачена је са предмета ... избачена је са списка предавача на предмету ... – сазнаје „Курир“ „Управо је уџбеник из тог предмета АА плагијара, а то је у петак дефинитивно утврдио Универзитет у ... Поред тога што је задовољена правда, ово је победа и „Курира“.

Тужилца је удаљена са предмета ..., због информација да је покрала мртвог колегу осећала се као да је „пала атомска бомба“, а и њена породица је имала проблема

због тога. Пријатељи, колеге и комшије нису променили мишљење и понашање према тужиљи. Са студентима има нормалан однос.

Са полазиштем на наведено утврђење, другостепени суд позивом на одредбе чланова 8. и 10. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, чланова 9, 113, 114. и 120. Закона о јавном информисању и медијима и чланова 200, 189, 199. и 277. Закона о облигационим односима налази да је у контексту утврђених чињеница које су претходиле објављивању спорних текстова о теми о којој је писано, постојао оправдани интерес јавности за објављивање информација. Међутим, у време објављивања првог текста против тужиље није била донета одлука надлежног органа факултета у вези превода дванаестог издања уџбеника, па приликом објављивања информација од јавног значаја није постојала пажња стручњака која се очекује у конкретним околностима. Када је извор информације изјава студента усмерена против професора, од новинара се очекује адекватна провера која одговара стандарду новинарске пажње приликом извештавања. Већи број текстова и информација објављено је пре доношења одлуке Наставно-научног већа и мишљења Етичке комисије, што значи да за овакво писање није било правног и реалног основа у време објављивања спорних наслова и текстова. Наведеним информисањем тужиља је оглашена кривом пре окончања било каквог поступка пред факултетом, која радња је подобна да јој повреди част. Најзад, по одлуци органа факултета од 08.10.2020. године неакадемско понашање тужиље огледа се у томе што није на благовремен и адекватан начин истакла улогу професора ЕЕ која је присутна и у дванаестом издању уџбеника. Тужени су ушли у домен произвољне разраде текста, која није утемељена на доказима, а управо наслови као што су „Покрала мртвог колегу“ и „Победа „Курира“ и ВВ“, указују да тужени нису извештавали јавност непристрасно, већ навијачки и у циљу стварања погрешне слике о тужиљи. Оваквим писањем тужиља је стављена у негативну конотацију, циљ текстова је био да се њена личност омаловажи, а спорни наслови и текстови су били погодни да повреду част тужиље. Суд висину штете одмерава руковођен употребљеним квалификацијама, чињеницом да је извештавање трајало месецима, али и да тужиља није тражила објављивање одговора на информацију. Првотужени, као издавач, није доказао постојање чињеница које би искључиле његову одговорност, а друготужени као одговорни уредник је био дужан да пре објављивања информација провери наслове и поднасловe, као и садржину текста, а не да дозволи да се користе формулације подобне да повреду част тужиље и претпоставку невиности. Објављивањем увода и изреке пресуде на задовољавајући начин се саопштава јавности исход спора у коме је утврђена повреда части тужиље и у довољној мери се остварује сврха овог вида заштите.

По становишту Врховног суда, правилно је другостепени суд применио меродавно материјално право када је делимично усвојио постављени тужбени захтев. Мада се ревизијом као разлог побијања пресуде наводи погрешно и непотпуно утврђено чињенично стање, у образложењу не постоје конкретизовани наводи које су чињенице погрешно, односно непотпуно утврђене.

У конкретном случају, разјашњено је да је јавност имала право да буде информисана о појави везаној за рад професора факултета приликом издавања уџбеника. Међутим, право јавности на информисање подлеже дужности и одговорности издавача и главног и одговорног уредника медија везаних за заштиту морала и части лица на које се информација односи.

У контексту утврђених чињеница правилно је другостепени суд закључио да тужени нису поступали у складу са стандардом новинарске пажње која се очекивала у тачном и правовременом извештавању јавности о актерима друштвених односа на које су се информације односиле, због чега постоје разлози за ограничење слободе изражавања. У време већине објављених текстова поступак утврђивања одговорности тужиле за начин објављивања уџбеника пред органима факултета био је у току. Стога је правилан закључак да употребљени изрази и квалификације у новинским текстовима нису одговарали постојећим чињеницама, у време док надлежни орган Факултета о томе није донео одлуку. Побијаном одлуком начин извештавања је ваљано ограничен у сврху заштите морала и части тужиле, као легитимног циља којем се тежи. Врховни суд је посебно имао у виду да су употребљене квалификације у насловима текстова такве да нису спојиве са вредностима које се штите у области јавног информисања у демократском друштву. Формулација наслова објављених текстова, посебно чињеница да је наслов првог текста са фотографијом тужиле објављен на насловној страни новина ...2019. године, без сумње упућују на закључак да је начин извештавања био употребљен у сврху привлачења пажње читалаца, а не благовременог обавештавања јавности о начину рада тужиле приликом објављивања факултетског уџбеника, па је другостепени суд правилно нашао да у конкретном случају заштита права личности тужиле има превагу над заштитом слободе новинарског изражавања.

Наводи одговора на ревизију нису били потребни за доношење одлуке Врховног суда, па је на основу одредби чланова 165. став 2. и 154. ЗПП одбијен захтев за накнаду трошкова ревизијског поступка.

Из изнетих разлога, на основу члана 414. став 1. ЗПП, одлучено је као у изреци.

**Председник већа – судија
Јелица Бојанић Керкез, с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић